

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԻՒՄՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՌՆԻՒՄ ՈՒՐԱԿԱՆ ԳՆՈՅԵՄԵՐԻ 1851

ԹԻՒ 402

ԶՄԻՌՆԻՒՄ, 9 Նոյեմբերի :

Ի ընտանի Համալսարանական արուեստից տեսա-
րանք , որ հոկտեմբերի 3-15ին գոցուեցաւ , այն
պիսի նշանակութիւն ունի որ անշուշտ նոր թուականի
միջոցով պիտի տայ : Այս ճանապարհի հանդիսին
ազդեցութիւնը խիստ մեծ պիտի ըլլայ թէ՛ յի
մասին յառաջագոյն դարգացման ճարտարութեց
և թէ՛ զանազան ազդաց բարոյական միութեան
համար : Համալսարանական արհեստից ցոյցը
մարդկային իմացականութեան խաղաղական և
օգտակար կերպիւ մաքառման օրինակ մը տուաւ
և բարենախանձ գրգիռ մը եղաւ ժողովրդոց
ևս առաւել յառաջանալու զանազան ճարտա-
րութեանց և ձեռագործ արհեստից մէջ : Երկ-
րայնութիւն չկայ թէ այս նախաձեռնութեան
և աշխատանքի գովելի եռանդէն միաբանութե-
ն սիրոյ նոր կապակցութիւններ պիտի ծագին
երկրագնդոյ վրայ գտնուած ամէն ազգաց մէջ
առանց տարբերութեան կրօնի և քաղաքական
աստիճանի : Այս ահա այսպիսի վեհանախական
նպատակէ շարժեալ բարձրագոյն լայնութե-
ան այս Համալսարանական արհեստից տեսա-
րանին ընդարձակ գաղափարը ունեցաւ . որուն
գոցուելու ժամանակը պատուական ատենաբա-
նութիւն մը ըրաւ , իւր խնդակցութիւնը յայտ-
նելով ի վերայ կառարեալ համաձայնութեան
որ մարդկային ճարտարութեան այս տօնախմբու-
թեան մէջ տիրեց ի սկզբանէ մինչև ցփրջը , և
հետեւեալ կերպիւ վախճան տուաւ իւր խօսքին .
« Այս համաձայնութեան կրնանք անտարակոյս
բարեբաղդ հետեւութիւն մը գտնել վասն ա-
պագային . ուստի մեր երախտագիտութիւնը յայտ-
նելով ամենակարողին Աստուծոյ , որ հաճեցաւ
իւր օրհնութիւնը տալ մեր աշխատանքը , աղա-
չեսցուք զնա՝ որպէսզի զինի պաշտպանելու այս
Համալսարանական տեսարանը հաստատուոց բը :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՕՐԻԱՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

ՇԱՌԼԸ ԼԻՆՆԷ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆՑ ԶԱՐՏԱՐԱՊԵՏ

Թարգմանեալ յայտնի տեղանք 1850 ի խնդրոյ աղետաբեր
պատանդից Սիմոն , Յովնան , Մարտիկ և Յակոբի
աղայից , զառաւիյ Պողոս Արքայի Տառնանց , որք են յո-
տանք ի վարդ :

(Հարուստութիւն 1)

Ուստի յայտնի բան մըն էր՝ որ աս գիրքը հա-
զարապատիկ մենք կըսեպէր՝ քան թէ ատ ստակը
և ատ երկուքէն՝ որը պիտի առնէր տանիւր , տա-
րակոյ մը (չեֆէ) չկայ , Բայց մէկէն հոն երեսը
ձերմկաւ , պատ կտրեցաւ : Բժիշկը որ հոն չորս
աչք զինքը կընկերէր՝ ինչէն ատ տա տար քեզի
կուտամ , որնոր կուղենէ : Տղան գիրքը վար-
դաւ , և արցունքները թափելով ըսաւ . « Հայրս
ինձի ապաւրբեր է , որ բնաւ գիրք մը չառնեմ .
չկարգամ : Եւ աս ըսելով , գիրքն ալ ոտակին ալ
հոն թողուց , վաղեց գնաց՝ խանութը գործաւ :
Ուստի ման բժիշկը արմնացաւ մնաց աս նորեկու-
քանին վրայ , աս ինչ աստիճան սէր է ուսումն
սորվելու՝ մէկ տղան սրտին մէջ . և աս սիրոյն
գէմ հօրը պատվէրքին աս աստիճան հնազան-
դութիւնն նոր տեսարան մըն է , աս չտեսնելով
բան մը նէ ըսաւ :

Տպարար 300, 400 և 401 թիւերը :

նութեան , որոնք մարդոյս մտաց ծնունդ են և
անոր ձեռքով գործուած , իւր երկնային պաշտ-
պանութիւնը հովանի ընէ միշտ մեր վրայ , և
չնորհէ մեզ որպէսզի այս փոխադարձ փոփոխու-
թիւնը ծանօթութեանց որ կըծագի քաղաքական
ժողովրդոց գումարուելէն ի բարեկամական հե-
տամտութեան և նախաձեռնութեան ժողովմը
այս փոփոխութիւնը ծանօթութեանց , կըսեմք ,
տարածուի նաև հեռաւոր երկիրները , և ասպ-
ցուցանելով մեզ իրարմէ ունեցած կարօտութի-
ւնիս , օգնական ըլլայ մեզ գտնելու բարեյաջող մի-
ջոց , որով կարող ըլլա՞մք հաստատուել զմիաբա-
նութիւնը ազգաց մէջ , և խաղաղութիւնը ու
բարի կամեցողութիւնը մարդկային զանազան
սերնդոց մէջ » :

Համալսարանական արհեստից տեսարանը դըր-
ուած ասպրանքը քննելու և անոնց տները վար-
ձատրելու համար երդուեալ գաղափարաց յա-
տուկ ժողով մը հաստատուած էր . որուն անդամ
ներէն կէսը անգղիացի և կէսը օտարական էին :
Այս ժողովը արդարութեամբ և անկողմնասիրու-
թեամբ կատարեց իւր պարտաւորութիւնը՝ զա-
նազան վարձատրութիւններ ընելով արժանաւոր
եղողներուն : Տրուած վարձատրութիւնները ե-
րեք կարգի կըբաժնուին , որ են , մեծ միտալ՝ ու
րոյմէ ութը պատուոյ միտալ են , հասարակ մի-
տալ , և պատուաւոր յիշատակութիւն : Երկու-
ուրեք պատուոյ միտալներէն , որ բարձրագոյն
լայնութիւններն և քանի մը օտար կառավարու-
թեանց տրուեցան , Օսմանեան տէրութիւնը 3
հատ ստացաւ վասն բնական հաստուածոց իւր
նահանգացը՝ որ Ալեքսանդր , Սիւրիա և Սիւրիկէ :
Այլ 27 հատ հասարակ միտալ ընկալաւ և 23
պատուաւոր յիշատակութիւն : Երդուեալ դա-
տաւորաց ժողովոյն այս վարձատրութիւնները
անտարակոյս մեծ պատիւ կընէ օգոստոսիաւ մե-
ծադօր Սուլթանին , որ կայսերական գահը ելլե-
լէն ի վեր ամէն կերպ արդարութեան միջոցները

և մարդասիրական խնամատարութիւնները ի
դորձ գնելով , և իւր քաղցր կառավարութեան
ներքեւ գտնուած ամէն ազգի հոգատակները բա-
շաւեցելով և պաշտպանելով այն աստիճան յա-
ռաջագիմութեան և կատարելագործութեան
հասցուց իւր երկրին ճարտարութիւնը և բնա-
կան հաստուածները , որ Օսմանեան տէրութիւնը
կարող եղաւ խիստ արժանաւորութեւ ներկայա-
նալու : Ինչպէս Համալսարանական արհեստից
հանդիսին մէջ :

Մօսկւ Ֆերրիէ գաղղիացի օգնական-գորապե-
տը (ատմութեան-ժէնէրալ) խոսեալ քը Վոս-
տանիսիւր օրագրոյն մէջ մօտերս՝ երկու երկար
յօդուածներ հրատարակեց , որով մեծապէս կը
գատապարտէ և կըպախարակէ Վարսից այժմեան
կառավարութիւնը : Վերջի յօդուածը , զոր Ուա-
տոնէն հոկտեմբերի 5-17ին գրած է և յիշեալ
ըրգրոյն 336 թուոյն մէջ հրատարակուած է ,
ծանր ամբաստանութիւններ կըպարունակէ բարձ-
րագոյն Միքայիլ Դաղի խանին դէմ , որ Վարսից
տէրութեան Մեծ Կարգաւոր է : Այլ անոր
առջև սիրելի եղող քանի մը երեւելի պաշտօնա-
տարները չարաչար կըպարտաւէ , որոնք են Վիգ-
իւն , Չըրաք-Վիլ խան , Միքայիլ-Վիլ , Միք-
զա-Մէհտի խան և Օմիւռնացի Վալթեան Յօ-
հաննէս աղան , որ ինչպէս յայտնի է , վեհափառ
Հահին առաջին թարգմանն է : Մօսկւ Ֆերրիէն
կըսէ թէ , Միքայիլ-Դաղի խանը Վալթեան Յօ-
հաննէս աղային ծածուկ պաշտօն մը յանձնած է ,
որուն նպատակն է յատկապէս ուշադրութիւն ը-
նել թէ՛ հրանի օտար դեսպանատանց ընթացքին
վրայ և Հահին ծառայութեան մէջ գտնուող
եւրոպացւոց վրայ հակել : Այս պաշտօնը կըբե-
թէ հաճելի եղած չէ մօսկւ Ֆերրիէին , բանգի
արհամարհանօք կը յիշատակէ :

Մեր գիտաւորութիւնը Վարսից կառավարու-
թիւնը պաշտպանել չէ այս տեղ , բանգի բաւա-

Ան օրը երաւ գնաց՝ ի իննէ երեցին տունը :
Իսկ տղաք տեսայ ճանցայ ըսաւ , և երեւի
կուտամ քեզի՝ որ այդպիսի խեղճ զաւկի տէր ես :
Բայց մեզք որ աշխատաւոր ծառայական արուեստ
տի տղանք ես : Այս ընտրող ինքն իր կըսէր
ինքն անոր համար ծնած չէ , այլ աղատական և
գիտական արուեստի համար եղած է . որ Աստ-
ուած՝ քիչ մարդու կուտայ աս մենք պարգեւ :
Երեցը աս ըսելով խռովեցաւ վար ու վեր եղաւ ,
թէ ինչէն աս՝ որ օրտը օտար մը իր ուղածին և
ըրածին գայ տէ խառնով : Բայց ընտրող ընէ ,
ատ Ուստի ման բժիշկին է՝ որ հետը կըսուի կոր ,
որուն անունը և պատիւը հոգաւոր է բոլոր
գաւառիկներէ , և ինքը իսկ անոր կարօտ է , ընտրող
իրեն գաժան երես ցըցունէ , պուշայ կանչէ ,
դուն իմ տղիս և ըրածին ինչ կըխառնուի ըսէ .
ուստի առջայ առջայի վրայ սկսելով՝ ականջ
կախեց բժիշկին ըրածին . որ ալ ինքն ըրածնոր
պատճառներէն ետեւ՝ աս ալ զուրցեց իրեն . ձայն
ակնածէ՝ քուկին՝ եկեղեցական պատիւը՝ օր մը
պիտի ցածնայ , երբօր մէկ հատիկ տղաք կօշկա-
կար ըլլայ . որովհետեւ լաթինէ վար գրաբառ մը
սորվելով՝ չոր ցամաք՝ բահանայ մը չուգեր ըլլալ
տղաք , ընտրող դուն կուղեն . բայց շատ աղէկ
իմաստուն և գիտնական մը կընայ ըլլալ :

Երեցը ուղեւոր չուգելով՝ յաղթելուցաւ աս
խօսքերէն , այլ իր կամապաշտ միտքը նորանց ցը-
ցունելով պատասխանեց . « շատ աղէկ , թող կու-
տամ որ իր արուեստը ձգէ , և ուսման ետեւէ
ընայ սրբան կուղենէ . և ուր կուղենէ . բայց

ես իրեն բնական ապրուստ մը չեմ կրնար կապել
թող ինքընքնը երթայ հոգայ : Աս հերիք է ը-
սաւ բժիշկը , ալ մնացածը նայինք մենք ճարենք
Աստուծով սրբան կրնանք :

Կերենայ թէ ահա՝ գաղափարութիւնը վերցըվե-
ցաւ . և Հառը ի իննէին դիմացը ճամբաները
բացվեցան որ իր բողոքանացը բուստաւորով չե-
տակ պիտի երթայ , և ուղեւոր հասնի գիւրու-
թեամբ : Այս , որովհետեւ ամէն արուեստ (գէնա-
հաթ) , ևս առաւել ուսմանը գիտութիւնը սկսողը
առջի օրէն՝ ինչպէս իրեք՝ հինգ՝ ութը՝ տասը տա-
րի , պիտի կարգայ գրէ սորվել . այլ ան տարիները
ինքը ստակ մը չիստորելիր , և պէտք է որ ստակ
խարճէ՝ գրքերու թղթերու , ապրուստի , հագուս-
տի , տանը , և այլ մանրը մունը բաներու . ըսենք
թէ վարպետները՝ թագաւորութեան ձրի ըլլան ,
աս ամենահարկաւոր քիչ մը ստակը ուսկից պիտի
ճարէ՝ թէ որ իր տնէն՝ ունեւոր չէ նէ , Հեմատ
ընքը քչէ , հեմապրուստը միտակի , աս երկու-
ծայրը մէկտեղ գալու բան չէ , բայց եթէ անհա-
րին գաղափարութեամբ , համբերութեամբ և զինքը
զրկելով ամէն միջոցարութեան և զրոյանքէ , որ
Իննէին՝ և այլ բանի մը իմաստնոց պատմութեան
մէջ միայն կըկարգանք :

Այս գաղափարութեան ճար մը ընելու համար ,
աս մեր ըրածնորեալ դարուստ մէջ , Եւրոպացի
ազգաց մէջ , և մեր Հայոց ազգին մէջ , քանի մը
հարուստ և ազգասէր պարոնայք , (որոնց ինկով
մոմով լեցուն բերնով մենք գովասանք կըկարգանք
և որոնց բարի օրինակը յաւիտենական անուն

կան տեղեկութիւններ չունիմք անոր ընթացքին վրայ: Սակայն կրտսերաւորիմք ծանուցանել հասարակութեանը թէ, յիշեալ օգնական-դորապետը Պարսից ծառայութեանը մէջ կրգտուէր քանի մը տարիէ ՚ի վեր, և Սիւրբա-Ստեփանը հանեց զինքը մտերմ և լաւ ըստորում մեծապա տիւ Դաւթեանն ինչպէս աղային պաշտօնը՝ Դահլիճ ծառայութեանը մէջ գտնուող եւրոպացւոց վրայ հսկել է, ըստ ասութեան մօտ: Պէրսիէին, հետեւեալ կրկարձէ անտարակոյս թէ Յօհաննէս աղային թեղաբնութեամբ իւր պաշտօնէն զրկուեցաւ: Եւ այս օրինակ ենթադրութեան մը ազդեցութեան տակ գտնուող անձի մը գրուածները թէ ինչ աստիճան արժանահատ կրնան ըլլալ, մեր յարգոյ ընթերցողաց ողջամիտ դատողութեանը յանձնելով, կրկութեամբ կարճ խօսքով ապացուցանել թէ օտար տէրութեանց զեպանները՝ փոխանակ դժուարելու Դաւթեանն Յօհաննէս աղային ընթացքէն, անորմէ ունեցած շնորհակարութիւնն յայտնած են ըստ ժամանակին իրենց տէրութեանցը: որոնք իրենց թագաւորական գոհունակութիւնը ցուցնելու համար՝ զանազան պատուոյ նշանք յարգելին զինքը, ինչպէս նշանակած է միջ լրագրոյս 397 թերթին մէջ: այսինքն Եւստրիպ կայսրը՝ Պրանչեպոս (Յովսէփ անուն կայսերական կարգին հրամանատար անուանած է զինքը) Ռուսաց տէրութիւնը սուրբ Ստեփանոսի կայսերական երկրորդ կարգին ասպետ ըրած է: Սպանիոյ թագուհին՝ Էլեոնօրէ կանիդապէի կարգին հրամանատար անուանած է զինքը, և Վելիայի թագաւորը՝ Էլեոնօրէ կարգի ասպետութիւնը շնորհած է: Եւստիքի զատ Պարսից տէրութիւնը տուած է զինուորական կարգին գնդապետի աստիճանի մեծ ժապաւէնը (կրան գրտօն) և հրամանատար անուանած է զնա Բալիճու և Բրեգական կարգին:

Եւրոպացիները տէրութեանց առջև շնորհ գտնող երեւելի անձ մը՝ անտարակոյս կրնայ առօրինջ համարել մօտեւ Պէրսիէին չորսխօսութիւնները, մանաւանդ որ անոնց ինչ արժէք ունենայ աղէկ պիտի խնայոյ հասարակութիւնը՝ առաջակոյ համառօտ տեղեկութիւնը կարգալէն ետեւ:

Կարինէն հասած լուրերը կը ծանուցանեն մեզ, թէ նոյն նահանգին ընդհանուր կուսակալ փոխմարշալ Սահակ փաշան մեծ խնամք կը տանի և ամէն հարկաւոր միջոցները ՚ի գործ կը դնէ որ այնտեղ անդորրութիւնը և բարեկարգութիւնը հաստատուն մնան միշտ իւր կառավարութեանը յանձնուած նահանգին մէջ: Յիշեալ խոհեմա-

ձգելու կը յուսանք որ յորդորէ ազգիս հարուստ ներքին, ստակ գրին, և անով՝ մեծ ու պզտիկ Գաղաթանիս բայց ինչ որ չունի վարձերուն տըղաբը՝ առաջին հարկաւոր գիտնելքները տրամադրելով իրենց տանը (սոյն) օգտակար ըլլան և պատուով ապրին: Այլ ըսելով թէ ասոնց մէջէն՝ ոմանք արամիտ տղայք, ու զնանք բարձր՝ Եւրոպէ և այլն գիտնելքները սորվելու՝ որ աղէկ և աշխարհի՝ օգտակար ըլլան և մեծանուն և համբաւաւոր, պէտք է ասոնց՝ որ ծամբորդութիւններ ընեն աշխարհքէ աշխարհք, մեծ մեծ բաղքները՝ գոյնձները՝ համարաբանները՝ գործնական (եթապիւրմանները) և անոնց կառավարաց և վարժապետաց հետ մտնել ելել, անոնց բուն լեզուն ալ աղէկ գիտնալով և անոնց քաղաքավարութիւնը: Ստանա հիմա, ամաական և տարեկան նրբան ստակ պէտք է աս ուսումնասէր տղայք: Եւ որ քանի ընցան ոսկի չունի խորձելու նէ՝ անոր մէջ աւ չորքաշ Դաւթը իննէին օրինակը կը գրենք կուսանք:

Ռուսի Դաւթը ան ատենը 18 տարեկան մեծ ցած տղայ մըն էր՝ երբոր ելաւ կոչակար վարպետին բովն և Ռօթհիման բժիշկը՝ իրեն յանձնադրական թուղթ մը տրամալ իմա քաղաքը՝ Վիլնիան բնաբանութեան վարպետին, և ան թուական ֆոթիս գիթը, և ծառի ու խորձի լիք ստակ: Եւ սիրական մայրն ալ բոնի մը ձերմակի զէն լութիւր պատրաստեց տօպոսկի մը մէջ, և քսակով մըն ալ ստակ, որ տարիներէ հետեւ քրքիլ քրքիլ երկնէն գաղտուկ մէկ ընթեր էր տղին համար:

Փայլ փաշային մարդասիրական և արթուն հակողութեամբ, գոհութիւն լստուծոյ, հանգստութիւնը կը շարունակուի ըստ ամենայն միջոց: Գաղաթանական վիճիւնները արգարութեամբ և անսպասութեամբ ՚ի գործ կը դրուին, վերջապէս օգտուաւորաւ առատագործ Սուլթանին հրամայացը համեմատ, թէ մահմէտական է եղեր և թէ քրիստոնեայ առանց տարբերութեան կրօնի հաւատար պաշտօնականութեամբ կրնան և կրկառաւարէ զամենքը, և այս պատճառաւ Կարնոյ նահանգին բոլոր բնակիչները մեծապէս գոհ են իրենց բարեխնամ կուսակալէն, որուն անունը՝ մեծ և պզտիկ ամէնքը օրհնութեամբ և գովութեամբ կը յիշատակեն միշտ:

Դամանակէ մը ՚ի վեր Կարնոյ հայազգի բարեւեր ժողովուրդը միաբան խորհրդով աղերսանաց խնարհ նամակներ կը յուղարկէին Կոստանդնուպօլսոյ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարքին և ազգային աշխարհական գերագոյն ժողովոյն, որ պէտք իրենց նախորդ հոգեւոր հովիւ գերագաւոր Վրիգորիս ծայրագոյն վարդապետը, որուն Երապիւրի առաջնորդութիւնը յանձնուած էր, վերտօն յուղարկուի ՚ի Կարնոյ: Ռուսի Կարնեցւոց այս խնդիրը յօժարամտութեամբ ընդունուելով, նոյն վիճակին առաջնորդութիւնը երկրորդ անգամ յանձնուեցաւ յիշեալ շնորհապաշտ ծայրագոյն վարդապետին: որ անյապաղ ճանապարհ ելաւ և հսկոտմէրի ճին հասաւ ՚ի Կարնոյ: Այս օրը մեծ տօնախմբութեան և ուրախութեան մը եղաւ Կարնոյի Հայոց համար: որոնք խուռն բաղմունքով ընդ առաջ ելելով, մէկ մասը ձիով մինչև չորս ժամու ճանապարհ և մէկ մասը ոտով մինչև երկու ժամու ճանապարհ յառաջ գացին և զիմաւորեցին իրենց հոգեւոր պատուական հովիւը, զոր մեծ փառաւորութեամբ և պատուով քաղաքը բերին, ուսկից ընկերութեւ բոլոր բահանայից և կղերիկոց՝ որոնք Եկեղեցական զգեստներ հագած էին, տուր եկեղեցին գնաց մեծ հանգիստ, որ յատկապէս խիստ շքեղ կերպիւ պայծառապէս զարդարեալ էր: Կոնստանդնուպօլսոյ հոգեւոր երեքը լոյսնալէս տեղեկարարութիւն Վրիգորիս ծայրագոյն վարդապետը համառօտ և աղբու ատենախօսութեամբ մը ջերմեռանդ բարեխնամութիւններ ըրաւ առ իւրին Վախախնամութիւնն վան երկար և բարեբաւ տիկ կենաց օգտուաւորաւ առատագործ Սուլթանին, բարձրապատիւ Սեփ Կարգաւորին, Օսմանեան բարեխնամ կառավարութեան, Կարնոյ նահանգին վանմափայլ կուսակալին և նոյն քաղաքին երեւելի պաշտօնատարաց: Դամանակէս ամենա կարողին լստուծոյ պաշտպանութիւնը և յատուկ

որ հայրը մայրը պապնեւ լով տօպրակը շալկեց թուրաց Ռօհիլի լի գեղը և ծամբայ ելաւ: Եւ մէկ բնական բան մըն է՝ որ փորձով ամէնքս գիտենք որ ծնած և մեծցած քաղաքէն և ազգականներէն զատկիւր, թէ ան սիրելի ըլլայ, և թէ ան աւտելով ըլլայ, մարդու սիրտը կը լիքորտէ, և լայ մը կը բերէ: Դաւթըն ալ նմանապէս տիրեցաւ լայնաւ, այլ ան հաստատ յորը որ ունէր սրտին մէջ՝ զինքը կը լիւթիւթէր, թէ օր մը իմաստուն և պատուաւոր եւ հոս կը կառնուի: և այսպէս առանց յոգնելու իր ծամբան կը քալէ:

Հասաւ իմա քաղաքը ուր համարաբան մը կար և վարպետ մը բնասաւորութեան և բնական պատմութեանց, որ էր Վիլնիան իմաստունը, որուն յանձնարարական տարու թուղթ մը ունէր Ռօթհիմանէն: ուստի շուտ մը հոն հարցուց զըտաւ անոր տունը, տօպրակը գուրը թողուց, ներս մտաւ: Վիլնիան բարեկեց և ձեռքը արմուտն թուղթը: Եւ ծերունի վարպետը ան կարգալէն ետեւ, զարձաւ ըրաւ, ուստի մնաւ տղան, գուն շատ սէր ունիս ուսմէն, և տաւալ տնկարանութիւն և բնագիտութիւն սորվելու: Եւ յիշ ըրաւ Դաւթը, պղծակուց հետեւ աս սերը որդի մը պէս սիրտ կը կրծէ, և կուգիմ որ՝ ալ ան թիւթնուն (քեփնէկ) ըլլայ թուղթ: Եւ Դաւթը ինչ է նէ՝ թէ որ բեղի հաճոյ է, հոս իմաստուն տեղեկէր: Եւ քեփ գուն ինչի մէջ ինչ կու օգտակար ըլլանք: Եւստիսի բան մըն է որ աս հրաւերը՝ որչափ անորմէն եղաւ: Եւ իննէին, որ շատ շնորհակարութեամբ ընդունեցաւ և հոն սենեակ մը իրեն տրամ, ուր

շնորհքը հայցեց Հայոց ընդհանուր ազգին և անոր հոգեւոր և աշխարհական պաշտօնաց համար:

Դժուարին է երեւակայել, կը գրեն մեզ ՚ի Կարնոյ, քաղաքացւոց սրտին մեծ ուրախութիւնը և միմարութիւնը իրենց վաղեմի հոգեւոր հովիւին վերագաւնարուն վրայ: Այս մտերիմ ուրախութեանը անշուշտ ամէն ազգասէրները մանակից ըլլան պիտի, քանզի քաղաքայ եմք թէ այս օրինակ փոխադարձ ջերմեռանդութեան և ՚ի համակրական սիրոյ ազգի ազգի՝ բարեկարգութիւններ պիտի ծագին և ուսումնասիրական հիմնագրութիւններ պիտի հաստատուին Կարնոյ մէջ, և եղանները պիտի յառաջադիմեն ՚ի պայծառութիւն հայազգի ժողովրդեան նոյն վիճակին:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 4 Նոյեմբերի:

Օսմանեան բարեխնամ կառավարութիւնը արտաքին բաղադրական խնդիրներէ բոլորովին ազատ ըլլալով, ներքին բարեկարգութեան և օգտակար հիմնարկութեանց նախնադէպ է իւր անխնայ ջանքը և յարատեւ հոգատարութիւնը: Ինչպէս թիւնը, որ քաղաքական կառավարութեան մէջ ամէնէն մեծ ու շագրութեան արժանի բան մըն է, Բարձրագոյն Իրան մասնաւոր ինստիտուց եւ թաւալ է այժմ, և կաշխատի որ աստիճանաբար տէրութեան եկամտից և ծախուց մէջ հաւասարութիւն մը հաստատեն օրինաւոր խնայութիւններ ՚ի գործ գնելով: Եւստի մարմարագոյն հրամանաւ որոշեցաւ, որպէսզի տէրութեան բոլոր պաշտօնատարաց տարեկան վարձքէն հարուրին տասը վար գրուի մէկ տարուան համար միայն: Այս որոշումը, որ վից ամիսէն ետեւ ՚ի գործ պիտի գրուի, քան միլիոնէն աւելի եկամուտ մը պիտի արտադրէ, որ հրապարակական օգտակար շինուածոց համար ծախք պիտի ըլլայ կրօնն:

Տէրութեւն նահանգներէն եկած լուրերը ընդհանրապէս խիստ յաջող են, ուր հանգստութիւնը և բարեկարգութիւնը կը շարունակուին:

Կայսերական հրովարտակաւ որ ՚ի 31 Հոկտեմբերի զօրաց բանակին ընդհանուր հրամանաւ տար Դամիք փաշան՝ Պաղատաի նահանգին ընդհանուր կուսակալ անուանեցաւ, և այս կերպիւ իրեն յանձնուած կըլլայ յիշեալ երկրին պիտուական և քաղաքական կառավարութիւնը: Վիլնիի նախորդ կառավարիչ Վիլնի-Վրա փաշան՝ Դանեայի ընդհանուր կուսակալ կարգեցաւ: Օրա փաշան՝ Դանայի կուսակալ անուանեցաւ:

Հանգեցաւ: Եւ ծերունի վարպետը իրեն ամբողջը որ կուսէր գոյն ձէն, շորով ծառով տանը խորձին հերիք կըլլար: Եւ իննէն չըլլայ թէ չոր ցամաք անոր ծանրութիւն ըլլայ, իրմէն ծառայութիւն մը և գրաւոր աշխատանք մը խնդրեց քանի մը հեղ: Վիլնիան՝ անհաստուն շատ մը (միւսէվէտէ) գրուումներ ունէր, որ ատեն ատեն գրեր էր, առանց ետքէն մէյն աչքէն անցնելու, ուր կրկնաբանութիւնը, կը ցկուտը՝ չըլլանցած ձեռնարկութիւնը, անյարմար հետեւութիւնը, վերինը՝ վարպետին վեր տանելու պաշտօն նշաններ, խուռնի խուռն բաներ և այլն: Եւստի գրաւ իննէին գիմացը՝ որ մնացոր օրինակէ: Եւ դժուարութիւններէն զատ, աս թղթերը՝ գրուածքները լաթի նէվար՝ գրաւաւ գրուել էին, ան հին անցած գրերուն գիտնողը ոճով՝ որ իրենց հարեանցի թեթեւ և իմաստակական գիտցածը՝ աս գրաբան լեզուին վարպետութիւն (վերտէին) տակը կը ծածկէին, որ հիմա մեր գարուս մէջ ասոնց դէմ, մէկ իրքան իմաստուն և խելացի է նէ, այնքան մայրենի աշխարհաբան լեզուով բաց ամէն բան գրելու՝ ջանք կընէ որ մեծ ու պզտիկ հասկընտան և տգիտութեան մութ ամպերը փարատի: Եւստի ընտոր վերը բոնք, Եւ իննէն քանի մը տարի լաթի նէվար քիչ մը սորվել էր, ետեւ քանի մը տարի կոչակարութեան ըլլելով, հազիւ թէ մէկ ջոջոր մը ան սորվածներէն միայն մնացած էր, տեւ հիմա ինչ գոհարութիւն կը քաշէր ան կարգալու և անխալ օրինակելու: Եւստի իր բոնք:

— Սուստաֆան Լիվա փառալուրդ փեղեկ
ընթացում էր լեռնաշղթայի վրա, որտեղ
հանուր կուսակալ անուանեցաւ իմենի նահանգ
քին՝ փոխանակ Սուրբ փառալուրդի։ Այս առթիւ
Սուստաֆան փառալուրդ ներկայացաւ օգոստոսի
Սուրբ փառալուրդի խոր խոնարհ երախտագիտութեան
հաւատարմութեամբ մատուցանելու համար։

— Օսմանեան նաւատորմի մէջ
խառնուի արեւմտեան եւ արեւելեան իմեր,
անցեալ շարժում ներքին նաւահանգիստը մտաւ
Լիվա օսմանեան շրջանաւ քաղցին յիշեալ նաւ
երբ մինչև նաւարանին մօտ։

— Պատերազմի պաշտօնեայ Սեֆեմէտ Սիւլալի
փառալուրդ, որուն յանձնուած է նաւ ոստիկանութեան
վերահսկողութիւնը, մարդասիրական ոգով
անդադար խնամք կրօնին մայրաքաղաքին և աւ
նոր շրջակայ արուարձանաց հանգստութեանը
վրայ։ Ուստի գոհութիւն լրտուծոյ անդորրութեան
կատարելագոյն կրօնի իւր իշխանութեանը
ներքեւ եղած բոլոր փիւսիկներ մէջ։ Այս երեւելի
պաշտօնատարը անցեալ շարժում անձամբ պտը
տեցաւ ոստիկանութեան բանտերը։ Ուսկից թեւ
թեւ յանցանաց տէր շատ կալանաւորներ դուրս
հանել առաւ և ազատ թողոց, մանաւանդ
ընտանեաց տէր անձինքը, որ պարտուց համար
բանտը դրուած էին։ Այս պարտադրանքներուն և
պարտաւերանց մէջ արժանաւոր կերպով դաշինք
մը ընել տուաւ, որպէսզի առաջինները քիչ քիչ
պարտքերին հատուցանեն ամէն ամիս։

— Օսմանեան շրջանաւ Ռաֆի անուն որ 620
ձիու ուժ ունի, նմանապէս իսկ Ռաֆի շրջան
նաւ որ 460 ձիու ուժ ունի, Կրպիկներ և մայր
բարադարս մէջ կանոնաւոր երթևեկութիւն կրեն։

— Սօսի տը Սիւլալի կոմի, որ Կոստանդնու
պօլսոյ Կաղկիսի գետնաւանտն առաջին խորհրդայ
բարտադար է, անցեալ ամսոյ 24ին գաղղիական
շրջանաւոր մեկնեցաւ Փարիզ երթարու։ Ուր կը
տանի Կաղկիսի գետնաւանտն նամակները առ կառու
վարութիւն իւր։ Կրպեն թէ այս նամակները սր
Լիւստաֆան տնօրինական տեղեւոյ մէջնի կը վեր
բարեբերին, որ տակաւին ի կալ կը մնայ Կարճաւ
քոյն Կրպեն և Կաղկիսի կառավարութեան մէջ։

— Պաշտօնի նոր կուսակալ փեղեկալ Շէրիֆ
փառալուրդ հոկ. 31ին իմէ իր իշխանի Զաֆար շրջան
նաւով մեկնեցաւ իւր պաշտօնին երթարու։

— Պաշտօնի իշխանի հիւպատոս գնդապետ
Սաֆիկան, որ ժամանակէ մը ի վեր Կոստան
դնուպօլսի կրպեններ, անցեալ շաբթու մեկնե
ցաւ Պաշտօն երթարու։

— Այնքան ամսոյ 29ին երկուշաբթի իրիկունը
հրկիզութեան սկիզբ մը եղաւ ի Վիլյոլու Կալաթա

Սերային առջև եղած փռան մէջ, և ահագոյն
մէջ ձգեց զհասարակութիւնը։ Բայց բարեբաղ
դութեամբ շուտով վրայ հասնելով՝ մարեցին։

— Հետեւեալ օրը կէս գիշերոյն մօտ ուրիշ
հրկեհ մը ևս պատահեցաւ ի Կոստանդնուպօլս
Կոմիսիոն ըստած թաղը, ուր կը գտնուէր Զաֆար
Պաշտօնաբարանը։ Այս թաղին վախը խիստ մեծ
եղաւ, բայց փոխանի մեծութեանը քաջութեւ
րեւոյ, և հետեւեալ հրկիզութիւնը շուտով
նուաճեցաւ և միայն 6-7 տուն և 5-6 խանութ
հրոյ ճարակ եղան։ Սայր եկեղեցւոյն մեծ աւա
զանը, որ լիցուն էր ջրով, նմանապէս նոյն եկե
ղեցւոյն հրկեհաշփոյնները մեծապէս նպաստե
ցին հրկիզութեան մարելուն։

— Հոկտեմբերի 29ին ոստիկան Կոմի մը պատա
հելով Յոյն առաջնորդութիւն և իշխանի հրէի մը
մէջ, այս ետքինս դանակի սաստիկ հարուած մը
ընկաւ։ և անմիջապէս մեռաւ։ Սարգստպանը
ոստիկանութեան ձեռքը կրէտնուի։

Կոստանդնուպօլսոյ ազգային հոգեւորական ժո
ղով, նմանապէս ազգային աշխարհական գերա
զոյն ժողովը քաննեց թէ ամիս իրենց ծանր պար
տաւորութիւնները խղճի մօտք և ամենայն զգու
շութեամբ ի գործ դնեն ետեւ, իրենց պաշտօնին
հրաժարեցան մօտեցաւ։ Հետեւեալ անցեալ
ամսոյ մէջ քանի մը անգամ ընդհանուր ժողով
եղաւ ի Պաշտօնաբարան, ուր ներկայ էին փե
ղեկալ Վիլյոլու, ազգիս ուրիշ երեւելիները և
արհեստաւորաց ընկերակցութեան գլխաւորները։
Երբ ամենուն խորհրդակցութեան և մեծագոյն
մասին հաւանութեամբ նոր հոգեւորական ժո
ղով մը և աշխարհական նոր ժողով մը կազմուե
ցաւ, որոց անդամները հետեւեալներն են։

Երթանապօլսի անթափ կոմիսարիան ժողովին,
որ Բաղլաթիւ է ի Կոստանդնուպօլս։

Թաղեայ ծայրագոյն վարդապետ, փոխանորդ
սրբազան Պաշտօնաբարան (Կրկին ընտրեցաւ)։
Յովհաննէս վարդապետ քարոզիչ խառնակիւնի։
Յովհաննէս վարդապետ քարոզիչ Վեշեթաշու
և Ղուզընձուքի։

Սիւրիս վարդապետ Պէյոլուի։
Տէր Կարաւառ աւագ քահանայ Օրթաքիւղի։
Տէր Վեդդե աւագ քահանայ մայր եկեղեցւոյ։
Տէր Յովհաննէս աւագ քահանայ սուրբ խաչ
եկեղեցւոյ Կալիկտարի։

Տէր Կրկին աւագ քահանայ Կոստանդնուպօլսի։
Տէր Կրկին քահանայ խառնակիւնի (Կրկին)։
Տէր Յարութիւն քահանայ Վալաթիոյ։
Տէր Սոսիփան քահանայ Սամաթիոյ։

Տէր Յարութիւն քահանայ Պարաւոս։
Տէր Կարաւառ քահանայ տէր Պողոսեան (Կրկին)։
Օմիւռնացի Կրկին պատուելի տէր Յովհաննէս։
Սեֆապօլսի անթափ կոմիսարիան ժողովին։

Կրկին վառօդապետ Պողոս Վալաթա Տատեանց։
Կրկին ճարտարապետ Յովհաննէս Վալաթա։
Պետրոս աղա խորասանձեան (Կրկին ընտրեցաւ)։

Նշան աղա Ս. Փիլիպիւս։
Հակոբ աղա Պ. Վիլյոլու խանեան։

Մեծ տիւ աղա Պարտիզպանեան։
Սիւրիս աղա Ս. Կարաւառ։

Պողոս աղա Պետրոսեան (Կրկին)։
Սանուկ աղա Կարաւառ։

Կարապետ աղա թոխաթլուեան, փառաւական։
Պրիգոր աղա Վ. Կրկին, փառաւական։

Սարգիս աղա Պէրպէտեան, ոսկերիչ։
Սարգիս աղա Հովսէփեան, ոսկերիչ։

Պետրոս աղա թոխաթլուեան։
Պողոս աղա Սեֆաթեան։

Հակոբ աղա Կոստանդնուպօլս, հացագործ։
Սահտեան Կարաւառ աղա, թիւ լալէնտի։

Կոմիսար Տէր Սիւրիսաշեան։
Պետրոս աղա Կաթաթեան, ժամագործ։

Կաթաթեան մեծագոյն ժողովականները իրենց օրով
եղած բոլոր ազգային եկամտից և ծախսից հա
շիւնները, թէ հիւանդանոցին թէ տնանի աղքա
տաց թէ ազգային պարտուց և թէ ուրիշ զանա
զան պիտոյից վերաբերեալ, միտումովէ ազգային
ընդհանուր ժողովոյն առջև դրին։ Յետ այնորիկ
ազգային երեսփոխան յարգամեծ Կրկինեան
Հակոբ աղան յայտարարական պատուական
թուղթ մը կարդաց. որուն մէջ հոգեւորական և
աշխարհական ազգային նախորդ ժողովոց ըրած
գործքերը և կարգադրութիւնները, և հետեւեալ
ազգասիրական և խաղաղասէր ընթացքը նշանակ
ուած էին։ Այս ընթացքները լրջանքով ետեւ
ամենապատիւ սրբազան Պաշտօնաբարան իւր մտերիմ
և հայրական շնորհակալութեամբ մատուց հրա
ժարեալ ժողովականաց, օրհնելով Տէրաւա զա
նոնք, նմանապէս զնորընտիր ժողովականները, և
ազգագուր քանի մը հարկաւոր խորհրդաւորութի
ններ ընելով, ու միաբանութիւն և սէր բարե
մարմնելով փոխան տուաւ ազգային այս ընդհա
նուր խորհրդոյն։

ՄԱՐԿԱՆԱԿԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ

ԱՅԿԱԿԱՆ. 18-30 Հոկտեմբերի։
Իշխանի լրագիրները լեցուն են զանազան յոգ
ուածներով որ Հոկտեմբերի նախորդ կառավա

րարին տղեր խաթերը համար, ատ տաժանի
ծառայութիւնը և սրտնեղութեամբ աշխատանքը սկսող
ցնծումով կրենք երբոր տունը կրնանք։ Վասն
զի ամէն օր ազատաբար համարարանը կերթար
համար կառնել՝ բուսակալութեանց և բնական
պատմութեանց վրայ, և կը պարտէր կը փոխէր
բոյսեր ծաղիկներ, և անոնց վրայ միշտ կրկնուէր
կը խորհրդակցէր ձեռնարկ Վիլյոլուին հետ, որ
կը զգուշէր աս տղին ու շինութեանը վրայ։

Եղաւ որ օր մը աս Վիլյոլու, իրեն տանը
խաթին տեսարկը աչքէ անցրելով տեսաւ որ,
քանի մը ամէն հետէ կանթիլի եղին տաղը ու
փորակնէն եկելի գոյցեր, և կը փոխուէր մըտ
քով, թէ աս ընտիր կը լիցայ։ Սէկ գիշեր մը ասոր
քունը փոխաւ։ Ինչ ընէ, մահճէն ելաւ ուղից
մէջով վար վեր տունը պտըտիլ։ Երբոր ի խնէին
սենեակին դիմացէն որ կանցնէր պտուի ճիւղը
վաճէ մը լոյս տեսաւ ներքը. երբոր դուռը բացաւ
ահա ի խնէն գրասեղանին վրայ գլուխը կախած
կը գրէր ու կը գրէր։ Տղան ըսաւ Վիլյոլու, ինչո՞ւ
այսպէս ուշ տակաւին դուռն չես պահուած,
ու կը յարցնի. ատ քիչ տղիւմ ձեռագիրներս
օրինակելու համար փոխ (աճիլ) չկայ։ Ինչնէն
որ բնաւ սուտ գտնուեց չիտէր, կարմեցաւ ու
ըսաւ. թողութիւն ըրէ վարձարեւոյ հրամանը
օրինակելու թղթիւն չէն որուն վրայ կախաւոր
կոր։ Շտապ ինչէ ատ ըսաւ, կրնամ մի տես
նել։ Ինչնէն անի քիչ մը քաջիկով, երկնուց
պղծաւ ձեռքը իրեն գրուածները Վիլյոլու որ

հարեանցի մը կուգէր տեսնել, բայց այնպէս
զարկովեցաւ աս կարգաւորեալ բայց և շնորհով
գրուածներէն խոտերու և ծաղիկներու վրայ, որ
նստեցաւ և երկար երկար կարդաց, առանց
մեղքեալու. որ եղը կը փոխէր կոր, ուր իմացաւ
նաւ պատճառը շատ եղ վառելուն։ Ետեւ վար
գրաւ թղթերը ու հարցուց. Թէ քիչ աս բանե
րը, աս գիտնական անունները սորվուց։ Ինչ
նէն յայց տղիւմ թուականութեան գիրքը ու
սաւ, և մէկ կէս մը աս ինչի սորվուց, մէկաւ
մնացածը իմ մտքս անցանքն են։ Վիլյոլու
տղան աշխատէ ըսաւ Վիլյոլու, դուռն մեզ ա
մէջս պիտի անցնի։ Ետեւ սենեակը դառնալով
մտաւ մէջ ինքզինքը կը մեղադրէր, թէ մէկը
չէ մի որ այսպիսի խնցրի պատանին, ես իմին
գրուածներս օրինակելու կախաւորեմ։ Հետեւ
եւ օրը ըսաւ ինչնէն ասոր ինչի իմ գրուած
ներս և օրինակածները, ալ հերքեց. դուռն ալ
ասկէ ետեւ բարեբաղն ուսմանք ետեւ ընկիր. իմ
գրքարանս և գրքատունները դնաւ կարգաւ սորվե
լնոր որ կուգէս. ես մեծ յոյս ունիմ որ դուռն
օր մը մեր Շուէտու հայրենեաց փառք ու պար
ծանք պիտի ըլլաս։

Ինչնէն իր վարպետին և բարեբարին ըսածին
պէս, մանաւանդ թէ իր սկըր և բարձունքը կը
տացնելու համար, ամէն օր գրքերը վեր վար կը
խոտնէր. բայց աղէկ չէր հասկնար. Վասնզի
ընտիր ընկը, ատ ամէն ուսումնական գրքերը
գէշ աղէկ ան հին ջրով, գրաւաւ լաթին վար

գրուած էին որ ինքը խնէր բուսակալութեան
տաղով աղէկ չէր սորվէր. և ան սորվածն ալ բա
նի մը տաղան մէջ գիրք չկարդալով, հօրը խն
ութեան հրամանին համար մուցեր էր։

Սրովհետեւ ամէն ազգաց հին ու առջին լեզուն
գրաւաւ և մեծաւ լեզու կը լիցայ, թէ որ շատ
աշխատանք քիչ մը սորվեցար, միշտ պիտի գոր
ծածես, և ձեռք չձգես, չենէ կը լրանաս. և ան
քան պղծութեան հետեւ գարոյի մէջ քաջա՞
նէրդ պարտաւ կը լիցայ։ Աստի ինչնէն նորոնց
լաթին վար քերականութիւն սկսաւ, և ընտիր
պէք է ան սորվելու և համեմատել. և իրեն
կը թուէր համար, ան երեւելի հեղինակը Պրկին,
որ առաջին գարուն բնական իրտութեանց պատ
մութիւն մը գրեց լաթին վար, ասոր գիրքը աշ
խարհաբաւ թարգմանեց։ (Վերջ շարունակուի)

Կրկին վարպետ Սապաթաթի
Կարապետեան, որ ի Փարիզ։

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Թէ որ դուռն ես ես, ու ես ալ դու եմ,
Երկու ներշնչներ ինտոր միացանք։
Դու ծածուկ պահես, ես գաղտնիք յայտնեմ։
Իրար հակառակ ինտոր սիրուեցանք։
Շինող մը կապեց, սիրով գաղտնեցանք։
Խորհող մը լուծեց, շատով քաղուեցանք։

ՅԱ. Պ. ՅԱ.

Ըստ ինքնոյն Ա. Բ. Տ.

ընդ Վոստոկին և իւր ընտանեացը Լեզգիա հաւ
նեք կրնարագրեն, ուր մեծ հանդիսիւ և ջեր
մեռանդութեամբ ընդունուեցաւ քաղաքական
կառավարիչներէն և ժողովրդեան մեծագոյն մա
սէն: Փառաւոր հացկերոյթներ եղան ի պատիւ
Վոստոկին, ուր ներկայ էին լորտեր և ուրիշ
երեւելի անձինք, և այս առթիւ պարագայից յար
մար ատենախօսութիւններ ըրին թէ Վոստոկը և
թէ ուրիշ սեղանակիցները:

— Դայիլ օրագիրը կը ծանուցանէ թէ, Լաբովի
կառավարութիւնը՝ փոխանակ Վասթէլ չեղալա
իշխանին՝ իրեն դեսպան կարգեց ի Ռոտոն Վա
րինի իշխանը, որ մինչև ցայսօր Լաբովի տէրու
թեան դեսպան էր ի Վասթիա:

— Բոտ հրատարակութեան Տեղեւոր՝ օրագրոյն
կըսուի թէ 5000 լիւս ամբարտաւան պիտի նուիրուի
միտոր Բեքովին, որ Վասթիայէն Պալատին յա
տակաբիւր (րէսիմ) հանեց:

ԼՈՒՏՏՈՒ. 6 Լոյսմբերի ըստ նոր տուածին:
Թագուհւոյն հրամանաւոր որոշուեցաւ, որպէսզի
ազգային ժողովը մինչև 14 յունիսի գոց մնայ:

— Վոստոկը ամսոյս 20ին պիտի մեկնի Լեզգիա
էն Վերիկայի Սիւրբալ Լահանգը երթալու:

ԳԱՅՂԱՒԱ. Փարիզ, 18—20 Լոյսմբերի:
Հատ գծուարութիւններէ ետեւ, վերջնապէս ամ
սոյս 15—27ին Հասարակապետութեան գահերէցը
պաշտօնէից նոր ժողով մը կազմեց, որոց անդամ
ները հետեւեալներն են:

Պարոնայք

Վորպէն՝ արդարութեան պաշտօնեայ:
Հարը Ժիրո՝ հասա. դատարարութեան և կրօնի:
Դիպուր տը Դորիյնի՝ ներքին գործոց պաշտօնեայ:
Բասալէ տը Դազապիանգա՝ երկրագործութեան
և վաճառականութեան:

Լաբով՝ հրապարակական շինուածոց տեսուչ:
Լըրուա տը Սէնթ Լէո՝ պատերազմի
Իբովի Դորթոն՝ ծովային զօրութեանց և
գաղթականաց երկիրներուն:

Պրնտէլ՝ երկմտից պաշտօնեայ:

Ելլե մօսիւ տը Սիբա, որ Լա—Հօդ Լարօնը
բաժնին կուսակալէր, Փարիզի ոստիկանութեան
վերտեսուչ կարգեցաւ մօսիւ Վարիէին տեղը:
Նորընտրի պաշտօնէից ժողովը քաղաքական կու
սակցութեանց և ոչ մէկէն առէլ ընդունելութիւն
մը չունեցաւ. ըստորում այս կուսակցութեանց
և ոչ մէկուն չլիւրաբերի: Վասնորոյ Փարիզի օ
րագիրները ընդհանրապէս արհամարհանօք կը
յիշատակեն զյիշեալ ժողովը պաշտօնէից, որ նոր
քաղաքականութիւն մը, կամ կուսակցութեան
մը սկզբունքը չներկայացնէր կրօնն. այլ միայն թէ
գահերէցին նպատակը յառաջ տանելու համար
կազմուած է. այսինքն մայիսի 31ին հաստատուած
սեղմալ քուէարկութեան (սիւֆրաժ րէսթրէն)
օրէնքը ջնջելու առաջարկութիւնը ազգային ժո
ղովոյն պիտի ներկայացնէ:

Բնորոշութեան այս խնդիրը կերելի թէ ծանր
հետեւութիւններ պիտի ունենայ. բանդի ազգային
ժողովոյն մեծագոյն մասը, (որ անցեալ տարի մայի
սի 31ին այս օրէնքը հաստատեց, որով 3,200,000
քաղաքացի երեսփոխան ընտրելու իրաւունքէն
կըզկուրի) պիտի աշխատի որ անմիապէս պահէ
զայն, իսկ փոքրագոյն մասը միաբանութեամբ
կառավարութեան և գահերէցին՝ նոյն օրէնքը
ջնջելու և ընդհանուր քուէարկութիւնը (սիւֆ
րաժ րէսթրէն) նորոգելու համար ամէն մի
ընթացքը ի գործ պիտի դնեն: Ուստի եթէ երկու
կողմն ևս յամառեալ մնալու ըլլան իրենց գաղա
փարին վրայ, մեծագոյն կը վախճուի որ չըլլայ թէ
քաղաքական պատերազմ մը ծագի այս վէճէն:

— Հէր և Լիէվր բաժնից մէջ մօտերս պատա
հած խռովութեանց և անկարգութեանց պատ
ճառաւ, Հասարակապետութեան գահերէցը
ըստ առաջարկութեան իւր նախորդ պաշտօնէից
ժողովոյն, յիշեալ բաժնիները պաշարման վիճակի
մէջ դրաւ իւր հրամանագրով որ ի 9—21 Լոկ:

ՓԱՌԶ. 6 Լոյսմբերի ըստ նոր տուածին: Սո
սիւ Տարիէլ, որ Ուլէնի մէջ ընդհանուր հոգա
բարձու էր, արդարութեան պաշտօնեայ անուա
նեցաւ փոխանակ մօսիւ Վորպէնին, որ չուզեց
ընդունելու այս պաշտօնը:

Վազային ժողովը ամսոյս 4ին բացուեցաւ, ուր
ներկայ էին շատ երեսփոխաններ: Երբեքն գոր
ծոց պաշտօնեայ մօսիւ տը Դորիյնի անմիջապէս
բեմը ելլելով գահերէցին պատգամաբեր թուղ
թը կարդաց. որ խիստ ընդարձակ է, ըստորում
հասարակապետութեան վերաբերեալ քաղաքական
ամէն գլխաւոր նիւթոց վրայօք կը խօսի: Եյս
պաշտօնական յայտարարութիւնը ժողովոյն մեծա
գոյն մասին այնքան հաճելի չերեցաւ:

ԱՒՍՏԻԱ. Վէննա, 10 Լոյսմբերի ըստ նոր
տուածին: Եւսոյս 1ին հասաւ այս մայրաքաղաքս
Բեդրոպուրկէն գալով Ռուսաց բարձրագոյն
կայսերազն Վոստանդիանոս Նիքոլայեւիչ մեծ իշ
խանը ընկերութեամբ իւր լծակցին բարձրագոյն
տիւ Վէքսանդրա մեծ իշխանուհւոյն, որոց ու
ղեկից էին բազմաթիւ պաշտօնակալներ: Յիշեալ
մեծ իշխանը բաղում յարգութեամբ և արժանա
ւոր պատուով ընդունուեցաւ Լաստիոյ արքուն
իքէն, և մայրաքաղաքիս գլխաւոր և տեսնելու
արժանի տեղուանքը պտտեցաւ: Լաստիոյ օ
գոստափառ Կայսրը՝ որ ամսոյս 5ին հասաւ իւր
մայրաքաղաքը Կիւղիտայէն դառնալով, փութա
ցաւ այցելութեան երթալու բարձրագոյն
կայսերորդուոյն և խիստ մոտերմութեամբ տես
նուեցան: Յիշեալ մեծ իշխանը վաղը պիտի մեկ
նի Վենետիկ երթալու, անոր նաւահանգիստը
տեսնելու համար. այլև Լաստիոյ ուրիշ գլխա
ւոր նաւահանգիստներն ևս պիտի պտտի կրօն
որպիսի են Թրեստ և Բոլա:

ՔԱՆԱՔԱՆ ԼՈՒՐԻ

Չփաւնիւ, 9 Լոյսմբերի:

Նահանգիս կուսակալ վսեմափայլ Բիամիլ փա
շան անցեալ ամսոյ 29ին երկուշաբթի առաւօ
տուն կանուխ հասաւ մեր քաղաքը. ուր մեծ
յարգանք և պատուով ընդունուեցաւ: Լոյս
օրը բոլոր զինուորական և քաղաքական պաշտօ
նատարները, նմանապէս հիւպատոսարանաց ա
ռաջին թարգմանները և ուրիշ երեւելի անձինք
փութացան այցելութեան երթալու յիշեալ փա
շային՝ անոր գալուստը շնորհաւորելու համար:
Եյս շաբթու բարեկամ տէրութեանց հիւպատոս
ներն ևս ի պաշտօնէն այցելութեան գացին մեր
վսեմափայլ կուսակալին. որ խիստ քաղաքավա
րութեամբ և յարգութեամբ ընկալաւ զամէնքը:

Հասարակութիւնը մեծ անկեղծութիւններ ունի
վսեմափայլ Բիամիլ փաշային վրայ. որուն խոհեմ
և գործունեայ կառավարութեամբը ապահովու
թիւնը և անդորրութիւնը անտարակոյս կատա
րելապէս պիտի հաստատուին նահանգիս մէջ:
Յիշեալ երեւելի պաշտօնատարը իւր գործունեայ
և աշխուրջ խնամատարութեանը մեծ ապացոյց
մը տուաւ արդէն. բանդի Գոնեայէն մինչև Իզմիր
գալը՝ ճանապարհին 37 աւազակներ և չորա
գործներ ձեռք ձգեց, գործը հետը Իզմիր բե
րելով բանտը դնել տուաւ:

— Բարձրագոյն հրամանաւ նահանգիս համարա
կալ մեծաշուք Սիւլիւս Էֆենտին՝ Ռատոսի հա
մարտակալ անուանեցաւ, և Ռատոսի համարակալը
Իզմիրի արկղապէտ (մալ միւտրի) կարգեցաւ:

— Երբեքոսի մեռնող Կարահիմ փաշային որ
դւոյն վսեմափայլ Սուտաֆա փաշային ընտանեքը
հոկտեմբերի 28ին Վէքսանդրայէն հասաւ Իզմիր
ուր բառաւորեայ զգուշութեան օրերը կատա
րելով, ամսոյս 2ին աւստրիական շոգենաւով մեկ
նեցաւ Վոստանդուպօլիս երթալու: Սուտա
ֆա փաշային գործակալ մեծապատիւ Վոստանդ
եան Յարութիւն ազան փութացաւ ամէն կերպ
հոգատարութիւնները ի գործ դնել, որպէսզի
յիշեալ մեծաշուք գերդաստանը ըստ ամենայն
մասին հանգիստը լայ թէ մաքրանոցին մէջ և թէ
մաքրանոցէն ելլէն ետեւ, որ օր մը մնայ Իզմիր:

— (Սմանեան Լըզպեղափոյն ընդհանուր կու
սակալ բարձրագոյն Լալիփուշան մօտերս հա
սեր է ի Սիտիլը. ուր այս կողմն քաղաքական
կառավարութիւնը աչքէ պիտի անցնէ և հար
կաւոր բարեկարգութիւնները պիտի հաստատէ:

— Վաղաքիս հոգեւոր առաջնորդ գերապատիւ
տէր Պօղոս սրբազան Լըբեպիսկոպոսը, որ իւր վի
ճակները այցելութեան գացած էր, անցեալ շաբ
թու հասաւ Իզմիր Սանիսայէն գալով:

— Բիոսէն կըզբն մեզ թէ, սուրբ Լըզպապէմ
երթալու ուխտաւորաց նաւ մը անցեալ շաբթու
յիշեալ կողմն հանդիպեր է. ուր Հայ ուխտա
ւորներէն կին մը հիւանդանալով կը մեռնի (որուն
այրը ևս որ Գըրձձը օղլու պարոն Երսէս դար
բինն էր, դժբաղդութեամբ ի ճանապարհին հի
ւանդաւարով Պահճա ատասըն մեռեր է): Բիոսի
Յոյնը՝ ի պատիւ Չէլիկեան Յօհաննէս աղային
որ գրեթէ տասնհինգ տարիէ ի վեր նոյն կողմն
կընաւ ի հանգիսաւոր յուղարկաւորութեամբ
յիշեալ կնոջ թաղումը կատարեր են. որուն ներ
կայ գտնուեր է Բիոսի գերապատիւ Լաւճնորդը
հանգըրձ բոլոր քահանայիք: Եյս քրիստոնէա
վայել եղբայրսիրական ընթացքը, որ ցանկալի է
ապաքէն որպէսզի այս լուսաւորեալ դարուս մէջ
քրիստոնէայ ազգաց մէջ ամէն տեղ ի գործ
դրուի, անտարակոյս մեծ գովութեան և շնորհա
կալութեան արժանի է:

— Կաղղոյ հասարակապետութեան գահերէցին
հրամանագրով՝ Իզմիրի գաղղոյացի երեւելի վա
ճառական մօսիւ Վիւսթալ Վոլթիւրէն Պատուայ
Լէգէնին առպետ անուանեցաւ:

— Փարիզի Սուրատեան գաղղոյին վաղեմի աշա
կերտը Երապէկեան պարոն Սարկոսը և Սամու
եան պարոն Սատթիսը գրեթէ տարիէ մը ի
վեր իրենց տունը մասնաւոր վարժարան մը հաս
տատած էին նորահաս տղոց համար: Իրենց այս
առաջին փորձին յաջողութենէն քաջալերեալ,
բաւական մեծութեամբ յատուկ վարժատուն մը
կառուցին մօտերս Հայոց թաղին ծոցը, և ան
ցեալ կիրակի օրը այս նորաշէն գեղեցիկ դպրա
տանը մէջ հարցաքննութեան հանդէս մը եղաւ,
ուր 12ի չար փոքրիկ աշակերտք և 3 աշակերտու
հիշ կային, որոնք ի ներկայութեան իրենց ծնո
ղաց և ուրիշ հանդիսականաց հարցաքննուեցան,
և ըստ կարի արժանաւոր կեղծիկ պատասխանե
լով, ծափահարութիւններ ընկալան ներկայ գտ
նուողներէն: Եյս պղծիկ տղայքը հետեւեալ նիւ
թոց վրայօք հարցաքննուեցան, որոնք են՝ ոկգուհը
հայերէն և գաղղիարէն լեզուաց, սրբազան պատ
մութեան, աշխարհագրութեան, բնական պատ
մութեան և թուաբանութեան: Եյս աշակեր
տաց վայելապարութեան և ուրուագրութեան
փորձերը երկու գրասեղանաց վրայ դրուած էին
ի տես ամենեցուն: Եյս հանդէսը վերջացաւ
պարագայիս յարմար ատենախօսութեամբ մը,
զոր յարգւոյ պարոն Սարկոսը կարդաց:

Ուսումնասիրական հաստատութեանց ազգիս մէջ
շատաւ յառաջդիմութեան ապացոյց մը ըլլալով,
մեր կողմնէն ամենայն մոտերմութեամբ յաջողութիւն
կը բարեմաղթեմք այս նորահաստատ վարժատանը:

— Կաղղոյ շոգենաւը, որ երէկ Սարսիլայէն
և Սալթայէն հասաւ, հինգ օր զգուշութեան
ներքեւ գրուեցաւ այս տեղ, ըստորում յիշեալ
կողմն մաքրանոցին մէջէն մեկը քաղաքին հետ
հաղորդակցութիւն ըրեր է զգուշութեան պաշ
մանաժամը չըմնացած:

ԱՌՈՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԻ

Չփաւնիւ, 9 Լոյսմբերի:

Լհատիլի քաղաքիս գլխաւոր վաճառաց ար
ժէքը: Լեզղոյ տեսակ փաւրմուտ՝ 70—72 զնչ
կենդինարը: Բամպակ՝ 205—215 • 220—
228 • Տորոն՝ 205—207 • Լիթին՝ 100—101 զնչ
էքլին: Չոր թուղ, հասարակ տեսակը՝ 40—55—
60 զնչ կենդինարը, մինչև ցայսօր 21,683 ուղ
տու բեռ ապրանք հասած է, և տակաւին կու
գայ: Վաղաքիս Ռազաբի չամիք՝ 42—44 զնչ
կենդինարը: Վառապուռուհներ՝ 65—70 • Ուր
լայինը՝ 52—53 • Ուրլայի ընտիր Ռազաբին 68 • Լե
կուտ չամիք Ուրլայի 145 • Վառապուռուհներ՝
150 • Խահվէ՝ 600—620 զնչ հարիւր օխան:

— Կաղղոյ քրիստոնէական:

Լոնտոն	112½	հինգնոցով:
Սարսիլա	179—180	"
Թրեստ	352—353	"

Հրատարակիչ և տէր լրագրոյս:

Դ. Կալա Վ. Պալապալեան:

Ի ՏԳԱՐԱՆԻ ԱՐԵՎԷԼԱՅԻ ԱՐԵՎԷԼՆԵՐ